

Chuyên đề 4: Giá trị nguyên của biến, giá trị của biểu thức

1. Các kiến thức vận dụng:

- Dấu hiệu chia hết cho 2, 3, 5, 9
- Phân tích ra TSNT, tính chất của số nguyên tố, hợp số, số chính phương
- Tính chất chia hết của một tổng, một tích
- ƯCLN, BCNN của các số

2. Bài tập vận dụng:

* **Tìm x, y dưới dạng tìm nghiệm của đa thức**

Bài 1: a) Tìm các số nguyên tố x, y sao cho: $51x + 26y = 2000$

b) Tìm số tự nhiên x, y biết: $7(x - 2004)^2 = 23 - y^2$

c) Tìm x, y nguyên biết: $xy + 3x - y = 6$

d) Tìm mọi số nguyên tố thỏa mãn: $x^2 - 2y^2 = 1$

HD: a) Từ $51x + 26y = 2000 \Rightarrow 17.3.x = 2.(1000 - 13y)$ do 3, 17 là số NT nên x :2 mà x NT $\Rightarrow x = 2$. Lại có $1000 - 13y : 51$, $1000 - 13y > 0$ và y NT $\Rightarrow y =$

b) Từ $7(x - 2004)^2 = 23 - y^2$ (1)

do $7(x - 2004)^2 \geq 0 \Rightarrow 23 - y^2 \geq 0 \Rightarrow y^2 \leq 23 \Rightarrow y \in \{0, 2, 3, 4\}$

Mặt khác 7 là số NT $\Rightarrow 13 - y^2 : 7$ vậy $y = 3$ hoặc $y = 4$ thay vào (1)

suy ra: $x = 2005, y = 4$ hoặc $x = 2003, y = 4$

b) Ta có $xy + 3x - y = 6 \Leftrightarrow (x - 1)(y + 3) = 3 \Leftrightarrow \begin{cases} x - 1 = 1 \\ y + 3 = 3 \end{cases}$ hoặc $\begin{cases} x - 1 = -1 \\ y + 3 = -3 \end{cases}$

hoặc $\begin{cases} x - 1 = 3 \\ y + 3 = 1 \end{cases}$ hoặc $\begin{cases} x - 1 = -3 \\ y + 3 = -1 \end{cases}$

c) $x^2 - 2y^2 = 1 \Leftrightarrow x^2 - 1 = 2y^2 \Leftrightarrow (x - 1)(x + 1) = 2y^2$

do VP = $2y^2$ chia hết cho 2 suy ra $x > 2$, mặt khác y nguyên tố $\Rightarrow \begin{cases} x + 1 = 2y \\ x - 1 = y \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} x = 3 \\ y = 2 \end{cases}$

Bài 2 a) Tìm các số nguyên thỏa mãn: $x - y + 2xy = 7$

b) Tìm $x, y \in \mathbb{N}$ biết: $25 - y^2 = 8(x - 2012)^2$

HD: a) Từ $x - y + 2xy = 7 \Leftrightarrow 2x - 2y + 2xy = 7 \Leftrightarrow (2x - 1)(2y + 1) = 13$

b) Từ $25 - y^2 = 8(x - 2012)^2 \Rightarrow y^2 \leq 25$ và $25 - y^2$ chia hết cho 8, suy ra $y = 1$ hoặc $y = 3$ hoặc $y = 5$, từ đó tìm x

Bài 3 a) Tìm giá trị nguyên dương của x và y, sao cho: $\frac{1}{x} + \frac{1}{y} = \frac{1}{5}$

b) Tìm các số a, b, c nguyên dương thỏa mãn:

$$a^3 + 3a^2 + 5 = 5^b \text{ và } a + 3 = 5^c$$

HD: a) Từ $\frac{1}{x} + \frac{1}{y} = \frac{1}{5} \Rightarrow 5(x + y) = xy (*) \Rightarrow xy : 5 \Rightarrow \begin{cases} x : 5 \\ y : 5 \end{cases}$

+ Với x chia hết cho 5, đặt $x = 5q$ (q là số tự nhiên khác 0) thay vào (*) suy ra:

$5q + y = qy \Rightarrow 5q = (q - 1)y$. Do $q = 1$ không thỏa mãn, nên với q khác 1 ta có $y = \frac{5q}{q-1} = 5 + \frac{5}{q-1} \in \mathbb{Z} \Rightarrow q-1 \in U(5)$, từ đó tìm được y, x

b) $a^3 + 3a^2 + 5 = 5^b \Rightarrow a^2(a+3) = 5^b - 5$, mà $a+3 = 5^c \Rightarrow a^2 \cdot 5^c = 5(5^{b-1} - 1) \Rightarrow a^2 = \frac{5^{b-1} - 1}{5^{c-1}}$ Do a, b, c nguyên dương nên $c = 1$ (vì nếu $c > 1$ thì $5^{b-1} - 1$ không

chia hết cho 5 do đó a không là số nguyên.) Với $c = 1 \Rightarrow a = 2$ và $b = 2$

Bài 4: Tìm các cặp số nguyên tố p, q thỏa mãn:

$$5^{2p} + 2013 = 5^{2p^2} + q^2$$

HD: $5^{2p} + 2013 = 5^{2p^2} + q^2 \Rightarrow 2013 - q^2 = 5^{2p^2} - 5^{2p} \Rightarrow 2013 - q^2 = 25^p(25^p - 1)$

Do p nguyên tố nên $2013 - q^2 : 25^2$ và $2013 - q^2 > 0$ từ đó tìm được q

Bài 5: Tìm tất cả các số nguyên dương n sao cho: $2^n - 1$ chia hết cho 7

HD: Với $n < 3$ thì 2^n không chia hết cho 7

Với $n \geq 3$ khi đó $n = 3k$ hoặc $n = 3k + 1$ hoặc $n = 3k + 2$ ($k \in \mathbb{N}^*$)

Xét $n = 3k$, khi đó $2^n - 1 = 2^{3k} - 1 = 8^k - 1 = (7 + 1)^k - 1 = 7.A + 1 - 1 = 7.A : 7$

Xét $n = 3k + 1$ khi đó $2^n - 1 = 2^{3k+1} - 1 = 2 \cdot 8^{3k} - 1 = 2 \cdot (7A + 1) - 1 = 7A + 1$ không chia hết cho 7

Xét $n = 3k + 2$ khi đó $2^n - 1 = 2^{3k+2} - 1 = 4 \cdot 8^{3k} - 1 = 4(7A + 1) - 1 = 7A + 3$ không chia hết cho 7. Vậy $n = 3k$ với $k \in \mathbb{N}^*$

* Tìm x, y để biểu thức có giá trị nguyên, hay chia hết:

Bài 1 Tìm số nguyên m để:

a) Giá trị của biểu thức $m - 1$ chia hết cho giá trị của biểu thức $2m + 1$.

b) $|3m - 1| < 3$

HD: a) Cách 1: Nếu $m > 1$ thì $m - 1 < 2m + 1$, suy ra $m - 1$ không chia hết cho $2m + 1$

Nếu $m < -2$ thì $|m - 1| < |2m + 1|$, suy ra $m - 1$ không chia hết cho $2m + 1$

Vậy $m \in \{-2; -1; 0; 1\}$

Cách 2: Để $m - 1 : 2m + 1 \Rightarrow 2(m - 1) : 2m + 1 \Rightarrow (2m + 1) - 3 : 2m + 1 \Rightarrow 3 : 2m + 1$

b) $|3m - 1| < 3 \Rightarrow -3 < 3m - 1 < 3 \Rightarrow \frac{-2}{3} < m < \frac{4}{3} \Rightarrow \begin{cases} m = 0 \\ m = 1 \end{cases}$ vì m nguyên

Bài 2 a) Tìm x nguyên để $6\sqrt{x} + 1$ chia hết cho $2\sqrt{x} - 3$

b) Tìm $x \in \mathbb{Z}$ để $A \in \mathbb{Z}$ và tìm giá trị đó.

$$A = \frac{1 - 2x}{x + 3}. \text{ HD: } A = \frac{1 - 2x}{x + 3} = \frac{1 - 2(x + 3) + 6}{x + 3} = \frac{7}{x + 3} - 2$$

Bài 3: Tìm x nguyên để $\frac{2012\sqrt{x} + 5}{1006\sqrt{x} + 1}$

HD: $\frac{2012\sqrt{x} + 5}{1006\sqrt{x} + 1} = \frac{2(1006\sqrt{x} + 1) + 2009}{1006\sqrt{x} + 1} = 2 + \frac{2009}{1006\sqrt{x} + 1}$

để $\frac{2012\sqrt{x} + 5}{1006\sqrt{x} + 1} \Rightarrow 2009 : 1006\sqrt{x} + 1 \Rightarrow x$ là số CP.

Với $x > 1$ và x là số CP thì $1006\sqrt{x} + 1 > 2012 > 2009$ suy ra 2009 không chia hết cho $1006\sqrt{x} + 1$

Với $x = 1$ thay vào không thỏa mãn

Với $x = 0$ thì $2009 : 1006\sqrt{x} + 1 = 2009$